

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Татяна Иванова Коцева, Институт за изследване на населението и човека при БАН

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

област на висше образование 2. Хуманитарни науки
професионално направление 2.2. История и археология

научна специалност „Нова и най-нова обща история (Балканска история)“

Автор: Методи Крумов Крумов

Тема: „Политика и всекидневие в два балкански града: Пловдив и Крагуевац (1945-средата на 60-те години)“

Научен ръководител: доц.д-р Снежана Димитрова, ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № 886 от 29.04.2024г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград проф.д-р Николай Марин съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Политика и всекидневие в два балкански града: Пловдив и Крагуевац (1945-средата на 60-те години)“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност „Нова и най-нова обща история (Балканска история)“. Автор на дисертационния труд е Методи Крумов Крумов – докторант в редовна форма на обучение към катедра „История“, Правно-исторически факултет с научен ръководител доц.д-р Снежана Димитрова от ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград.

Представеният от Методи Крумов Крумов комплект материали включва дисертационен труд, автореферат, списък и копия на научните публикации, автобиография в европейски формат, отчет за проверка за автентичност на текст, доказваща оригиналния характер на дисертационния труд и формуляр за индивидуалните наукометрични показатели, покриващи с 65 точки и надскачащи минималните национални изисквания.

Кратки биографични данни за докторанта: Методи Крумов е завършил бакалавърска степен по специалност История /2014 г./ и магистърска степен „Българската история в балкански и европейски контекст“ /2015 г./ в ПУ „П. Хилендарски“. Преминал е обучителен курс за работа с архиви на тема „Интерпретация на архитектурното и културното наследство и туризъм на преживяното“ в ПУ /2016 г/. От 2016 г. до сега работи в Регионален исторически музей, Пловдив, завеждащ отдел „Българско възраждане“. Притежава добри компютърни умения и добро познаване на английски език.

Зачислен е в редовна форма на докторантура в катедра „История“ на Правно-историческия факултет в ЮЗУ „Н. Рилски“, Благоевград. Представя 4 публикации по темата на дисертацията.

2. Актуалност на тематиката

Темата засяга слабо проучени аспекти в регионалните исторически изследвания с фокус върху социалистическото минало на две ключови за развитието на българското и югославското общество от този исторически период градски агломерации – Пловдив и Крагуевац. На основата на множество научни разработки, както и чрез събиране и анализ на непроучени емпирични данни докторантът се опитва да реконструира картини от всекидневния живот в основни области – работа, здравеопазване, образование и свободно време - в двете общества от периода на ранния социализъм. Водещ мотив в анализа на докторанта е да осветли как се случва модернизирването на българското и югославското общество в първите десетилетия след Втората световна война през призмата на комунистическата идеология и на партийните императиви на Живковия и Титовия социализъм. Успоредно с влиянието на идеологията, докторантът показва и онези места на автономия, независимост и дори съпротива, които излизат извън наложения официален социалистически канон и които изграждат спецификите на българския и югославския модел на социалистическо развитие. Проведеното изследване надраства чисто историографския подход и засяга теми от научни области на други социални науки като социология, демография, икономика, политика и в този смисъл изследването носи интердисциплинарен характер, което се вписва в добрите стандарти на съвременните социални изследвания.

3. Познаване на проблема

Докторантът познава изключително добре научното поле на дисертационната тема и систематизира значителен брой източници от българската и международната научна литература /110 автори на български език и 90 автори на сръбски, хърватски и английски език/, общо 201 източника в Библиографията. Отделно са цитирани 28 интернет източника, 29 източника със статистическа информация за България и Югославия, 22 източника от периодичен печат. И огромен брой архивни документи от Държавен архив – Пловдив /15 фонда/ и Централен държавен архив /3 фонда/. Допълнително са проучени 14 архивни документи на Политбюро на ЦК на БКП и 25 новопроучени документи от ЦРУ. Това е една изключително богата база от данни – цифрови и текстови материали, върху която стъпват анализите на докторанта и голяма част от тези данни стават обект на научно изследване за първи път.

4. Методика на изследването

В методологически план дисертацията се основава на немската школа /Вернер Конце/ в структурната /социалната/ история, която е близка, но и различна от френската школа „Анали“. Изложението на дисертацията е фокусирано върху изследване на всекидневните структури на социалния живот – раждане, работа, отдих, здраве, образование – чрез микроисторическо изучаване на два града в две социалистически общества в периода на ранния социализъм. Сравнителният анализ на двата социалистически града през структурите на всекидневното дават възможност да се открият различията и сходствата в хода на модернизационните процеси както през призмата на социалистическата идеология в нейните разновидности на Титовия режим на самоуправление и Живковия социализъм и съответните им политики, така и през призмата на колективните съпротиви „отдолу“ срещу условията на живот.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд има ясна и логически последователна спрямо обекта на изследване и изследователските цели и задачи структура. Той се състои от увод, четири глави, заключение, приложения, списък с използваните архивни документи, библиография и списък със съкращения в обем от 293 стр. Първата глава е посветена на развитието на индустрията – тютюнева в Пловдив и автомобилна – в Крагуевац, политиките, свързани с условията на труд на работническата класа като авангард на социалистическото общество. Докторантът представя детайлизирана хронология и анализ на стачките на работниците от тютюневата промишленост от 1947 г. и 1953 г. в Пловдив, в основата на които са оцетените икономически интереси на българските работници за сметка на контрола от страна на съветската икономика. Втората глава е посветена на образованието – средно и висше – развитието на образователните структури и местни политики в контекста на социалистическата идеология и индустриализация. Третата глава логично тръгва от демографската ситуация в двата града, за да продължи с развитието на здравеопазването, отново като структури и политики. Четвъртата глава е с фокус върху киното като сфера на потребление и отдих сред жителите на Пловдив и Крагуевац. Очертаните приноси на дисертацията са адекватно описани: емпиричният анализ е многоаспектен, сравнителен и отваря нови полета за интерпретации на слабо проучени феномени в двата балкански града – примерно, тютюневите стачки в Пловдив, прехода от военна към гражданска автомобилна индустрия в завода „Цървена Застава“, Крагуевац, делегитимацията на стария учителски персонал и ударното създаване на нов такъв и пр. и пр.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторантът представя 4 публикации по темата на дисертацията – 2 от които публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация и 2 - публикувани в редактирани колективни токове. Авторовият принос е оригинален.

7. Автореферат

Авторефератът отразява структурата на изложението и представя най-важните тези и изводи на проведеното изследване.

8. Критични бележки и препоръки

Като насока за по-нататъшен анализ бих насочила докторанта към оценка на развитието на структурите в различните сфери в съпоставителен план по отношение на резултатите от модернизацията и степента на деидеологизация. Така например, стои открит въпросът – може ли здравеопазването да се обособи като относително по-автономна спрямо идеологическата доктрина сфера, в която модернизационните процеси водят до много добри за общото здравно състояние на хората резултати?

Въпреки, че докторантът припознава своя анализ като предимно описателен и основан до известна степен на анализ на количествени данни, добре е /на места/ анализът да се надгради с по-задълбочени интерпретации на тези данни. Използването на относителни дялове вместо абсолютни цифри е по-илюстративен начин за представяне на цифрова информация.

Има известни несъответствия при прилагането на сравнителния подход – например, темата за новото съдържание на учебниците присъства в параграфите за образованието в Крагуевац, докато за промените в образованието в Пловдив тази тема отсъства.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд показва, че докторантът Методи Крумов притежава задълбочени теоретични знания в областта на историографията, социалната история и регионалните исторически изследвания за изследвания исторически период. Текстът демонстрира добри професионални умения за събиране и анализ на огромни бази от архивни данни и други източници, което е атестат за провеждане на самостоятелно научно изследване.

Убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Методи Крумов Крумов в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки; професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност „Нова и най-нова обща история (Балканска история)“

28.05 2024 г.

Изготвила становището: .....

Проф. д-р Татяна Коцева

OPINION

By prof. Dr. Tatyana Ivanova Kotzeva,

Institute for Population and Human Studies at the Bulgarian Academy of Sciences

of a dissertation on the award of the educational and scientific degree "Doctor":

Field of higher education 2. Humanities; professional field 2.2. History and Archaeology

Scientific specialty: "Modern and Contemporary General History (Balkan History)"

Author: Metodi Krumov Krumov

Ph D Thesis: "Politics and everyday life in two Balkan cities: Plovdiv and Kragujevac (1945-mid-1960s)"

Scientific supervisor: Assoc. Prof. Dr. Snezhana Dimitrova, SWU "Neofit Rilski", Blagoevgrad

1. General presentation of the procedure and the doctoral student

By Order No 886 of 29.04.2024 of Prof. Dr. Nikolay Marin, Rector of SWU "Neofit Rilski", Blagoevgrad, I was appointed as a member of the scientific jury to provide a procedure for the defense of a dissertation on "Politics and everyday life in two Balkan cities: Plovdiv and Kragujevac (1945-mid-1960s)" for acquiring the educational and scientific degree "Doctor" in the field of higher education 2. Humanities, professional field 2.2. History and Archaeology, scientific specialty "Modern and Contemporary General History (Balkan History)". The author of the dissertation is Metodi Krumov Krumov – a full-time PhD student at the History Department, Faculty of Law and History; supervised by Assoc. Prof. Dr. Snezhana Dimitrova from SWU "Neofit Rilski", Blagoevgrad.

The set of materials presented by Metodi Krumov Krumov includes a dissertation, thesis summary, list and copies of scientific publications, CV in European format, report for verification of authenticity of text proving the original character of the dissertation and a form for individual scientific metrics with 65 points that exceed the minimum national requirements.

Metodi Krumov has a Bachelor's degree in History (2014) and a Master's degree in Bulgarian History in a Balkan and European Context (2015) at Plovdiv University "P. Hilendarski". He has passed a training course for working with archives on "Interpretation of architectural and cultural heritage and tourism of the experiences" in Plovdiv University / 2016 /. Since 2016 he has been working at the Regional Museum of History, Plovdiv, Head of the Bulgarian Revival Department. He has good computer skills and a good knowledge of English.

He was enrolled in full-time doctoral studies at the History Department of the Faculty of Law and History at the South-West University "N. Rilski", Blagoevgrad. He presented 4 publications on the topic of the dissertation.

2. Topicality of the PhD thesis

The topic concerns not comprehensively studied aspects in regional historical studies that shed light on the socialist past of two key urban agglomerations - Plovdiv and Kragujevac - in the development of Bulgarian and Yugoslav society from that historical period. Based on numerous

body of studies, as well as through the collection and analysis of underresearched empirical data, the PhD student tries to reconstruct pictures of everyday life in the main areas - work, health, education and leisure - in both societies from the period of early socialism. A leading motive in the analysis of the PhD student is to shed light on how the modernization of Bulgarian and Yugoslav society took place in the first decades after World War II through the prism of communist ideology and the party imperatives of Zhivkov's and Tito's socialism. Along with the influence of ideology, the PhD student also presents those spaces of autonomy, independence and even resistance that go beyond the imposed official socialist canon and which build the specifics of the Bulgarian and Yugoslav model of socialist development. The conducted research surpasses the purely historiographical approach and touches on topics from scientific fields of other social sciences such as sociology, demography, economics, politics and in this sense, the study is interdisciplinary in nature, which fits into the good standards of modern social studies.

3. Knowledge of the problem

The PhD student knows extremely well the research area of the dissertation topic and systematizes a significant number of sources from the Bulgarian and international scientific literature (110 authors in Bulgarian and 90 authors in Serbian, Croatian and English), a total of 201 sources in Bibliography. Separately, 28 Internet sources, 29 sources with statistical information about Bulgaria and Yugoslavia, and 22 sources from periodicals were cited. And a huge number of archival documents from the State Archives – Plovdiv /15 funds/ and the Central State Archive /3 funds/. In addition, 14 archival records of the Politburo of the Central Committee of the BCP and 25 newly studied documents from the CIA were studied. This is a wealthy database of data – digital and textual materials on which the analyses of the doctoral student are based. Much of this data becomes the subject of scientific study for the first time.

4. Methodology of the study

In methodological terms, the dissertation is based on the German school (Werner Conze) in structural (social) history, which is close but also different from the French Annals School. The content of the dissertation is focused on the study of the everyday structures of social life – birth, work, recreation, health, and education – through the microhistorical study of two cities in two socialist societies in the period of early socialism. The comparative analysis of the two socialist cities through the structures of everyday life makes it possible to highlight the differences and similarities in the course of modernization processes both through the prism of socialist ideology in its varieties of Tito's regime of self-government and Zhivkov's socialism and their respective policies, as well as through the prism of collective resistances "from beneath" against living conditions.

5. Characteristics and evaluation of the dissertation and its contributions

The dissertation follows a clear and logically consistent structure to the object of study and the research goals and objectives. It consists of an introduction, four chapters, a conclusion, annexes, a list of archival documents used, a bibliography and a list of abbreviations in a volume of 293 pages. The first chapter is devoted to the development of the industry – tobacco industry in Plovdiv and car industry in Kragujevac, the policies related to the working class as a vanguard of socialist society. The PhD student presents a detailed chronology and analysis of the strikes of the

tobacco industry workers from 1947 and 1953 in Plovdiv, the basis of which are the harmed economic interests of the Bulgarian workers at the expense of the control by the Soviet economy. The second chapter is devoted to education – secondary and higher – the development of educational structures and local policies in the context of socialist ideology and industrialization. The third chapter logically starts from the demographic situation in both cities to continue with the development of healthcare sector, again as structures and policies. The fourth chapter focuses on cinema as an area of consumption and recreation among the residents of Plovdiv and Kragujevac. The outlined contributions of the dissertation are adequately described: the empirical analysis is multifaceted, comparative and opens new fields for interpretations of not comprehensively studied phenomena in the two Balkan cities – for example, the tobacco strikes in Plovdiv, the transition from military to civil car industry at the Crvena Zastava plant, Kragujevac, the delegitimation of the old teachers' staff and the shocking creation of a new one, etc. etc.

6. Evaluation of the publications and personal contribution of the doctoral student

The PhD student presents 4 publications on the topic of the dissertation – 2 of which were published in scientific journals, referenced and indexed in world databases of scientific information and 2 - published in edited collective volumes. The author's contribution is original.

7. Thesis summary

The thesis summary follows the structure of the content and presents the most important theses and conclusions of the conducted research.

8. Critical comments and recommendations

As a guideline for further analysis, I would recommend the doctoral student to assess the development of structures in different spheres in comparative terms from the standpoint of the effects of modernization and the degree of de-ideologization. For example, the question is open – can the healthcare sector be differentiated as a relatively more autonomous sphere from the ideological doctrine in which modernization processes lead to positive results for people's general health and well-being?

Although the PhD student defines his analysis as predominantly descriptive and based to some extent on quantitative data analysis, it is good to upgrade the analysis with deeper interpretations of this data. Using relative shares instead of absolute figures is a more illustrative way of representing digital information.

There are some discrepancies in the application of the comparative approach – for example, the topic of the new content of textbooks is present in the paragraphs on education in Kragujevac, while for the changes in education in Plovdiv this topic is absent.

Conclusion:

The dissertation shows that the PhD student Metodi Krumov has in-depth theoretical knowledge in the field of historiography, social history and regional historical studies. The text demonstrates good professional skills in collecting and analyzing huge databases of archival data and other sources, which is a testimonial for conducting independent scientific research.

I confidently give my positive assessment of the research and propose to the members of the honorable scientific jury to award the educational and scientific degree "Doctor" of Metodi Krumov Krumov in the field of higher education: 2. Humanities; Professional field 2.2. History and Archaeology, scientific specialty "Modern and Contemporary General History (Balkan History)"

28.05 2024

Prepared opinion: .....

Prof Dr Tatyana Kotzeva